

פניני הפרשה

פרשת ויקרא

ז ניסן תשפ"ה

סיפור לשלחן שבת

לפני שהרה"ק רבי אריה לייב ה"סבא משפולי" זיע"א נתפרסם כמנהיג וצדיק ובעל מופת, הוא ערך גלות, ונדד במשך שנים רבות על פני ערי רוסיה וכפריה, כשהיה מגיע למקום מסוים, הוא היה נכנס להקדש הכנסת האורחים המקומית, שם מצאו היהודים הנוודים קורת גג מעל לראשם, והיהודים הטובים, אנשי הקהילה שבה, דאגו גם למוזנותיהם. לקראת שבת היו בעלי הבתים מחלקים את האורחים ביניהם, והזמינו אותם לסעוד על שולחנם בשבת קודש.

מסופר: פעם אחת כאשר הגיע הרה"ק משפולי לעיירה זלוטופולי, לא הרחק מקייב שבאוקריינה, מצא שם הרבי קהילה של יהודים יראי שמים, אבל אנשים פשוטים ביותר, מלבד להתפלל ולומר תהילים, הם לא ידעו כלום, ומשום כך היה האדם החשוב ביותר בעיירה, דווקא השמש של בית הכנסת, מדוע? כי הוא היה גם בעל הקורא בתורה, וגם בעל התוקע בראש השנה וכו'. והמנהג היה שהגבאים היו מתנים תנאי למי שהציע את עצמו לתפקיד שמש, שיידע לקרוא בתורה ולתקוע בשופר, אלה היו שני דברים שיהודי העיירה פחדו ורעדו מפניהם ביותר, פרשת התוכחה בה קוראים בתורה פעמיים בשנה, והתקיעות בשופר בראש השנה ואחרי נעילה של יום כיפור, שני הדברים כאחד הטילו אימה ופחד לא מובנים על יהודי זלוטופולי, ואיש מהם לא היה מוכן לקחת את התפקידים הללו על עצמו, לכן היו מעמידים תנאי כאשר שכרו להם שמש, שיהיה זה הוא שיקרא בתורה וגם יעלה לתורה לפרשת התוכחה, וגם יתקע בשופר מתי שצריך. השמשים של העיירה לא האריכו ימים, לא חלילה בשל התוכחה או תקיעות השופר, אלא מסיבה הרבה יותר פשוטה, הם היו לרוב אנשים באים בימים, עניים ואביזונים, כי הרי מי מוכן להשכיר את עצמו להיות שמש, ועוד בתנאים כאלה? ממילא הייתה תחלופה גדולה של שמשים. וכאשר רבי אריה לייב הגיע לעיירה, מצא אותם מודאגים מאד לאחר שהשמש הזקן שלהם הלך לעולמו, והם לא מצאו מי שיהיה מוכן למלא את מקומו, גבאי המקום חיפשו שמש ממש בנרות, והם שאלו את ר' אריה לייב אם הוא יודע לקרוא בתורה ולתקוע בשופר, ואם יהיה מוכן לקבל על עצמו את תפקיד השמש? הצדיק השיב בחיוב, שהוא אכן יודע לקרוא בתורה וגם יודע לתקוע בשופר, ואף מוכן לקבל על עצמו את תפקיד השמש, אולם היתנה זאת בכמה תנאים, מובן מאליו כי הגבאים קיבלו בשמחה את כל התנאים שהציג רבי אריה לייב, וברכו על המוגמר, ברוך השם יש לזלוטופולי שוב שמש. אחד התנאים של רבי אריה לייב היה, שיחממו את המקווה פעמיים בשבוע בנוסף לערב שבת, בשבועות הראשונים קיבל הבלן את התנאי ומילא אחר ההוראות שקיבל, אולם במשך הזמן התברר לו, כי במשך השבוע איש אינו מבקר במקווה זולת השמש, שנוהג היה לטבול כל יום אחרי חצות הלילה, התמלא הבלן כעס, היתכן? מי שמע דבר כזה לחמם את המקווה רק בשביל השמש? מה פתאום הוא צריך ללכת למקווה כל יום, ובכלל מי שמע שהולכים למקווה סתם ביום של חול? אני יודע שנוהגים ללכת למרחץ ביום ששי לכבוד שבת קודש, כך חשב הבלן ועשה דין לעצמו, לא זו בלבד שהפסיק לחמם את מימי המקווה במשך השבוע, אלא אפילו תלה מנעול גדול על הדלת, הוא לא ידע כי אצל חסידים נוהג לטבול במקווה בכל יום. הבלן לא היה יכול לסבול "שיגעון" שכזה. רבי אריה לייב ניסה לדבר עם הבלן ולהשפיע עליו שישנה את דעתו, הוא ממש התחנן לו שיתן לו לפחות את המפתח, הוא אפילו הציע לו כסף, אולם הלה התעקש ובשום אופן לא היה מוכן לסגת מעמדתו. בראות ה"שמש" - הצדיק כי אין הבלן זו מדעתו הנחרצת ואין סיכוי שיסכים, אמר לו הרבי: ראה נא ידידי, אם תיתן לי תקיעת כף שלא תספר לאף אחד, אני אגלה לך סוד שיגרום לך נחת רוח גדולה, וממש יחיה אותך ואת משפחתך, אולם זאת בתנאי אחד, שתפתח לי את המקווה ותמשיך לחמם אותה כמו שהיה בתחילה, בניסיון זה כבר לא היה הבלן מסוגל לעמוד, יצר הסקרנות גבר עליו והוא רצה לדעת את הסוד, ונתן לרבי תקיעת כף כמבוקש. או אז אמר לו ר' אריה לייב: דע לך שיכולתי להעניש אותך עונש חמור ביותר על היחס הנוקשה שלך, במלה אחת יכולתי לעשותך גל של עצמות רח"ל, אלא מאי? אני לא נוהג לעשות דברים כאלה, אדרבה במקום עונש אני אעשה לך טובה גדולה מאד, הנה יש לך בת בוגרת שצריכה להשתדך, אבל היא למרבה הצער התעוורה לפני שנים אחרות, ואינך יכול למצוא לה שידוך, אם אתה תפתח לי את המקווה כמו מקודם, אתפלל בשבילה הלילה עוד לפני לכתה למקווה, שה' יתברך שהוא פוקח עיוורים יפקח את עיניה, והיא תחזור לראות כמו מקודם. הבלן התקשה להאמין כי השמש אכן מסוגל לחולל מופת כזה, אולם מאידך לא רצה להפסיד את הסיכוי, אולי בכל זאת זה יצליח, הסכים הבלן שרבי אריה לייב ילך למקווה בכל יום, ולראיה נתן לו אפוא את המפתח של המקווה. למחרת בבוקר פרצה מהומה רבתי בביתו של הבלן, הבת הבכירה התעוורה בהתרגשות גדולה, ובקולי קולות היא קראה לאביה ואמה וצעקה בשמחה, אני רואה! אני רואה! היא צחקה ובכתה חליפות, והבית היה על גלגלים. מסתבר כי הראייה חזרה אליה כממטה קסמים, מיד באו כל השכנים לחזות בפלא הגדול, והעיירה כולה הייתה כמרקחה, איש לא העלה על דעתו כי השמש של בית הכנסת הוא האחראי למה שקרה, הבלן שנתן תקיעת כף שמר את מוצא פיו ולא גילה את הסוד לאיש. רק כעבור שנה כאשר הבלן חלה במחלה קשה, וחש כי ימיו ספורים, הוא שלח לקרוא לגבאים, ובנשימתו האחרונה גילה להם את הסוד של בתו, הוא ביקש אותם לספר בעיירה כי השמש הוא איש קדוש וצדיק נסתר, שכולם יידעו איך להתנהג אליו בדרך ארץ. השמועה על אודות ר' לייב בעל המופת פשטה לא רק בזלוטופולי, אלא בכל הסביבה הקרובה והרחוקה, מכל המקומות החלו אנשים לבוא לעיירה כדי לשטוח את צרותיהם ובעיותיהם, ולבקשו שיתפלל עבורם, לבריאות, פרנסה, ילדים וכו'. אולם רבי אריה לייב עדיין לא היה מוכן לקבל על עצמו להתגלות ולהיות רבי של חסידים, הוא עדיין לא השלים את מכסת הגלות שהשית על עצמו, והיה עליו לבקר עדיין בערים ועיירות רבות והרבה שליחיות לבצע, הוא הודיע אפוא לגבאים כי עליו לעזוב את העיירה ולחדש את נדודיו. הוא אכן יצא לדרך והמשיך לנוע ולנדוד במשך שמונה שנים רצופות. לאחר מכן הוא קיבל על עצמו את הרבנות של העיר שפאליע, וכאן זכה לכינוי "הסבא משפולי". זיע"א (סיפורי צדיקים, עלון 162. הובא בליקוטי שמואל)

פנינים בפרשה

פשט טעם מצות הקרבנות - לעבודת ה' בשמחה

רבים יתמהו מה הענין של הקרבנות ע"פ פשוטן של דברים, ולשם מה הוצרכה עבודה זו, החפץ יחפוץ האלוקים בנבחים ופרות הבשן הלא שמוע בקול ה' טוב מכל הזבחים, ומה ענין עבודה זו שתופסת חלק גדול מהתורה, וכן למעלה מאלף ומאתיים שנה משנות עם ישראל, שהרי המשכן היה במדבר, שילה, נוב, גבעון, ועד שבנה שלמה המלך את ביהמ"ק הראשון שהיה בשנת ארבע מאות ושמונים שנה לצאת בני ישראל ממצרים ואז בנה שלמה בית ראשון שעמד ארבע מאות ועשר שנה ובית שני אחריו עמד ארבע מאות ושלושים שנה, הרי למעלה מאלף ומאתיים שנה, וכבר נתחבט בזה הרמב"ם בספרו "מורה נבוכים", וכתב שם טעם הקרבנות, והשיג עליו הרמב"ן והביא טעם אחר, הרוצה יראה בביאורו לפרשת "ויקרא" בתחילת הפרשה.

ונראה עוד דאפשר לומר בזה טעם בפשטות, דהכל לצורך עבודת "השמחה" שהיא "עבודה גדולה" כלשון הרמב"ם (בהלכות לולב פ"ח ה"ט), ונבאר כוונתינו.

עבודת המקדש הלא היתה נעשית בלוויים על דוכנם בשירים וזמרים, וזה בכל השנה, ובמיוחד בשמחת בית השואבה, שמי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו, ולכן צייה ה' לעשות לו בית בו ישכון ואין שכינה שורה אלא במקום שמחה, ומשם הנה מגדל אורה ושמחה לכל ישראל לכל השנה כולה, שהרי כל מי שהיה מקריב קרבן היה לו אותו יום כמו יו"ט (כמובא בירושלמי, מובא במ"ב סימן תס"א ס"ק א') והיה בא לביהמ"ק לראות כהנים בעבודתם ולוויים בדוכנם בשירים וזמרים, לסמוך על ראש קרבנו, להמתין להקרבנות, לאכול מבשר קרבנו בקדושה ובטהרה.

וזאת כאמור מלבד הזמנים הרבים שהיו כל ישראל מתקבצים יחד, ובמיוחד ברגלים, וגם במשך השנה שהיו באים הרבה לצורך קרבנותיהם. ועצם התקבצות זו היא מביאה שמחה שתכליתה התרוממות הנפש להשיג ולהכיר את בוראה, ובפרט שהיו רואים שם ניסים גלויים כמבואר באבות (פ"ה מ"ה) שבוה היתה מתחזקת שמחתם ואמונתם ביותר. (ב"מ דרך)

לאור הפרשה

פנינים, סיפורים, ולקחי מוסר לחיים, ע"פ פרשת השבוע

ויקרא אל משה.

אומר רש"י, לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציווים קדמה קריאה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו "ויקרא זה אל זה ואמר". אבל בנביאי האומות עכו"ם נגלה עליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר "ויקרא אלוקים אל בלעם". ומה שאנו לומדים מכאן זה שאתה, בשר ודם, יכול להגיע לדרגת מלאך אלוקים, כמו שנאמר אצל משה איש האלוקים. וח"ו מנגד אפשר להגיע לדרגה של בהמה כבלעם הרשע.

הגמרא בחגיגה [ט"ז] אומרת "בשלושה דברים אדם דומה למלאכים ובשלושה דברים אדם דומה לבהמה. בשלושה דברים בני אדם דומים למלאכים: יש בהם דעת כמלאכי השרת, ומהלכין בקומה זקופה כמלאכי השרת, ומספרים בלשון הקודש כמלאכי השרת. ושלושה כבהמה: אוכלין ושותין כבהמה, ופרין ורבין כבהמה, ומוציאין רעי כבהמה". עד כאן הגמ'. וכענין יעקב ועשיו שיצאו מאותה בטן, אלא שיעקב קידש עצמו והפך למלאך, ועשיו טימא עצמו ונעשה לבהמה. וכן רואים אצל רות וערפה שרות דבקה בנעמי וקידשה עצמה, ויצא ממנה דוד המלך ע"ה, ואילו ערפה טימאה עצמה, ויצא ממנה גלית. וההבדל בין צדיק לרשע הוא דק מאוד, וכמו שאמרו חז"ל שעובי הקיר שמפריד בין גן עדן לגיהנם הוא כמטבע - פחות מקיר גבס.

ומעשה ברבי שבתאי יודלביץ זצ"ל שהגיע לארה"ב לבית כנסת של עורכי דין, וביקש לשאת דברי תורה. אמרו לו שהם מוכנים לתת לו רק שתי דקות לדבר ולא יותר. הרב סיפר להם שהקיר בין ג'ע לגיהנם, שעוביו דק, נשרף מאש הגיהנם, וסוף סוף אנשי גיהנם נעשה להם ריח טוב מגן עדן. ואילו הצדיקים שבגן עדן סבלו קצת מהריח הרע שיצא מגיהנם, והתלוננו לבית דין של מעלה שיהייבו את אנשי גיהנם לבנות את הקיר. "אבל אנשי גיהנם לא הסכימו, ונעשה ויכוח סוער", אמר הרב, "אני רואה שנגמרו שתי הדקות שהקצבתם לי. לכן אני חייב להפסיק פה". אבל כל עורכי הדין בבית הכנסת אמרו לרב "תמשיך כמה זמן שאתה רוצה, רק תגיד לנו מי ניצח". אמר להם הרב "אנשי הגיהנם ניצחו, כיוון שכל עורכי הדין היו בגיהנם".

והסיר את מראתו בנוצתה והשליך אותה וגו'.

אומר רש"י שהעוף ניזון מן הגזל, לכן משליכים את המעיין, שהקב"ה שונא גזל בעולה. והדברים נוראים. ואם עוף, שאינו מצווה על גזל, בכל זאת הקב"ה לא רוצה קרבן מהמעיין שלו, אזי אדם יהודי שנוגע בגזל, כמה צריך לעשות תשובה. הגאון מוילנא אומר שאפילו אם יש לאדם בבית מסמר שאינו שלו - אינו רואה ברכה בלימודו, ומוכרח לירד בגלגול כדי להחזיר.

ומביא משל למה הדבר דומה, לאדם שנסע לעשר שנים לצורך פרנסתו מעבר לים, ואחרי שאסף סכום גדול התכונן להפליג ולחזור לביתו. בדרך לנמל אמר לו חברו 'תשמע, לפני שאתה חוזר - כדאי לך לסגור את חובותיך למכולת ולחנות הירקות, שהרי אתה לא מתכונן לחזור לעיר הזו שוב'. אבל האיש בכלל לא התייחס, המשיך לנמל והפליג בחזרה לביתו לנסיעה של ששה חדשים בערך. ובאחת ההפסקות, באיזו מדינה, שלח האיש מברק למשפחתו, וביקש שיבואו לקבל את פניו בתאריך כזה וכזה.

לאחר ששת חודשי ההפלה הספינה הגיעה למקומה, החלו האנשים לרדת, והוא ראה באמת את החוף שנתמלא אנשים שבאו לראות את יקיריהם. והנה נכנסו שני שוטרים לספינה וניגשו אל האיש, שהיה מלא געגועים לאשתו ולבניו, ואמרו לו 'קיבלנו מכתב מעבר לים שיש לך כמה חובות לסדר באותו מקום, ולכן אתה לא יורד אלא מפליג עם הספינה שוב לאותו מקום לשלם חובותיך. רק אח"כ תוכל לחזור'. האיש פרץ בבכי, הוציא סכום כסף גדול ואמר להם 'קחו, תתנו את הכסף למי שצריך', אבל כמובן שהם לא הסכימו, שהרי הם לא מוכנים לנסוע בעצמם. והאיש התחנן, אבל אין עם מי לדבר. ביקש שיתנו לו לפחות חודש להיות עם משפחתו ואח"כ לחזור, ולא הסכימו. בסופו של דבר מה שהסכימו לתת לו זה רק לפתוח את הדלת לרגע קטן, להגיד למשפחתו שלום, ולהפליג בחזרה.

והנמשל, אומר הגאון, שהאדם בא מהעולם העליון לכאן כדי להביא פרנסה לעולם הבא. אבל לפעמים האדם לא שם לב, לוקח הלוואות ו"שוכח" להחזיר, או משאיל ספר או קלטת מאחד החברים ואינו מחזיר, ומגיע בסופו של דבר לעולם העליון והוא רוצה כבר להיכנס לגן עדן - אבל אין אישור כי הוא צריך לרדת לעולם הזה שוב כדי להחזיר. (ובחזרת בחיים)

שכרן של מצוות

פנינים, סיפורים, בענין שכר ומעלת הברכות

מתוך הספר הנפלא שכרן של מצוות

בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך

אומר היה ה' חפץ חיים" זצ"ל, חייב אדם לדמות לעצמו כיצד היה לו היה הגאון מוילנא זצ"ל בא לבקר בביתו, על אחת כמה וכמה בורא העולם, והלא כבר נאמר "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך" (שמות כ. כ"ב). ונאמר "ונתתי משכני בתוכם" (יחזקאל ל"ז. כ"ו). איך לא יחרד לקראתו.

לא אוכל יותר לברך

הרב הגאון מרן הרב שך זצ"ל "ראש הישיבה" ישב שפוף על שולחנו, וניסה להתרגל לצינורות החדשים שחוברו אל גופו, לפתע הבחין נכדו, שהוא פורץ בבכי מר. סבא! נועק הנכד המסור, מה קרא, אולי הצינורות שאינך רגיל אליהם מכאיבים לך. לא בני לא, הודע אתה מדוע אני בוכה, אמר, כשדמעות ממשיכים לזלוג מעיניו, מעתה לא אוכל יותר לאכול ולשתות דרך פי, "תאר לך" נאנח בצער, לא אוכל יותר לברך שהכל נהיה בדברו.

חן חן כי הצלתני מהמצר שהייתי בו

כתב הגאון רבי יהודה פתאי זצ"ל וזה לשונו: מעשה שפעם אחת בחודש כסלו באה אלי אישה זקנה בעלת רחיים, ואמרה, בהיותי כוברת החיטים באשמורת הבוקר, מצאתי בין החיטים תמרה אחת, ברכתי עליה בורא פרי האדמה ואכלתי. בעוד אני כוברת, נתמנממתי, וראיתי זקן אחד עומד לנגדי ואמר לי, "חן חן כי הצלתני מהמצר שהייתי בו אף על פי שלא הצלתני לגמרי".

ונתעוררתי ובאתי לשאול פתרון החלום, אמרתי לה, מובן הענין, כי בתמרה היתה מגולגלת נפש אחת ועל ידי הברכה "נתקן" אך לא לגמרי, לפי שברכתו היתה בורא פרי העץ, ואת ברכת בורא פרי האדמה. (מנחת יהודה דברים. ג. ח.)

המעיינות חזרו לנבוע

בעיר "סאלי" שבמרוקו היה עשיר מופלג ועם הארץ מופלג ושמו ישועה ששפורטס, קנה האיש פרס מערבי אחד, ובו שתי מעיינות גנים בארות מים חיים זכים ומתוקים, אך לא עברו חודשיים ימים, והמעיינות חרבו ונשקפה סכנה לפרס כולו שישב. הצטער האיש, ופנה אל איש האלוקים רבינו חיים בן עטר ה"אור חיים" הקדוש זצ"ל, ושטח לפניו את צערו. היה זה יום קיץ לוהט, ועל שולחנו של הצדיק נצבו קנקן מים וכוסות, מזג לעצמו כוס מים והגירה לגרונו בלא ברכה תחילה וסוף. אמר הצדיק "אכן נודע הדבר", נודע סיבת התיבשות הנהרות, שכן כתוב "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" (ישעיה י"ב. ג.). "בששון" נותרו ברכות שתיים שהכל ובורא נפשות, או אז הברכות למעיני הישועה.

הוכיחו הצדיק על שנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, ונחשב כמועל בקודשי שמים, וככפוי טובה למקום ברוך הוא, דרש ממנו שיקפיד לברך תחילה וסוף על כל דבר מאכל ומשקה, ויזהיר על כך גם את אחרים, קבל על עצמו, וכעבור כ"ד שעות שבו המעינות לנבוע. (הקדמה לאוצר המכתבים ח"ב)

לכף זכות

סיפור ופתרון - על ענין לדון לכף זכות

מתוך הספר הנפלא מדרך מעשי ביצד לדון לכף זכות

כיוון תן שכר

ככה זה נראה - אדם אחד מן הצפון עבד במשק חקלאי בדרום הארץ, לאחר שלוש שנים בערב יום הכפורים בקש מבעל המשק את שכרו, אמר לו בעל המשק שאין לו לשלם, חשב לעצמו הרי אני צריך לפרנס את אשתי וילדי, והרי הוא עשיר ויש לו רכוש רב, אבקש שיתן לי מרכושו או מאדמתו במקום כסף ואמכור וכן יהיה לי כסף לקנות אוכל לבני ביתי, בקש ממנו כרים וכסתות ואמר לו אין לי, בקש ממנו בהמות אמר לו אין לי, בקש ממנו פירות אמר לו אין לי, וכן כל דבר ודבר שבקש ממנו אמר לו אין לי, וחזר האיש לביתו מאוכזב וכיסו ריק !!!

הלא אלהי ישראל און מקרה ככה לך זכות?

סוף הסיפור - לאחר חג הסוכות, נטל בעל הבית שכרו בידו, בתוספת פיצוי של אוכל ושתיה מרובים והלך לביתו של הפועל לשלם לו, נתן לו את מה שמגיע לו, וישבו ביחד לסעוד, וספר לו שבנו לא עסק בתורה ולכן הוא הקדיש את כל נכסיו לשמים כדי למנוע את בנו מלזכות בהם בירושה, והואיל וכל נכסיו היו מוקדשים לשמים לא יכל לשלם בהם, ולאחר מכן חכמים התירו לו את נדרו, וכעת הוא יכול לשלם. (הסיפור מעובד ומקורו מהגמרא שבת קכז:)

לע"נ ר' דב ב"ר שמואל ז"ל ולע"נ הגה"צ ר' אברהם ב"ר חיים שאול זצ"ל